

EM 2017/7

26/9-2017

Randi Vestergaard Evaldsen

2018-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuut.

(Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoq

(Siullermeenera)

Maani inimi ippassaq ammaanermut atatillugu oqallikkatta massakkorpiaq pisut iserfigillatsiarpakka. Ilaatigut imatut oqarlunga:

- Aningaasaqarnikkut iuariartorneq 7 procentit missaanniittoq, torrak!
- Suliffissaaleqisut ikiliartorput, nuanneq!
- Aatsaat taama amerlatigisut qaffasissumik ilinniarput, kusanaq!
- Aalisarnermik suliallit aningaasarsiorluarput, ajunnginnerusinnaangilaq!

Aammali oqarpunga massakkorpiaq pisut tatigineqarsinnaangitsut - siunissaq qissimittariaqaratsigu, tamanna sulii atuuppoq.

Taamatut oqareerlunga, qularutissaangilaq, aningaasarsiorneq iluamik pitsaasumillu ingerlasutut isikkoqarpat, taava pingaartorujussuuvoq uangalu isinni nalinginnaasuuvoq piffissanut pitsaavallaanngitsunut ileqqaarinissaq. Assiliaq massakkut imak isikkoqarpoq ingerlalluartugut.

Tamanna tamatta nuannaarutigissavarput, kisianni siunissaq qanoq ippa? Massakkut aningaasaqarnikkut inissisimanerput ajunngittorujussuuvoq, kisianni ajorluinnaqqissaarpoq Naalakkersuisut 2018-mut Aningaasanut Inatsisissamut Siunnersuutaanni taamaallaat 9 millioner koruunit sinneqartoorutigineqassasut tagginneqarmat, aali 7 %-imik siuariartugut.

Ileeqqaarisooqanngilaq, aningaasalli ingerlatsinerlut atornerqarput, ingerlatsineq allaffissornerlu.

Peqataanilli eqqarsaatigigaanni Aningaasaqarnermut Naalakkersuisup oqareenera, isertitassatut taggitat ilaat appartittariaqassasut; taava sinneqartoorutissatut tagginneqartut aanngareersutut isikkoqarput. Uffa ukiorpassuarni siullerpaamik aningaasarsiornikkut massakkoqqissaaq ingerlalluaraluartugut. Akisussaassusilimmik iliornerunngilaq, eqqarsariarnarpoq aamma ernumaammernaqaaq. Peqataanik naalakkersuisoqatigiit naalagaaffinngornissaaq eqqartorpaat. Demokraatiniit erseqqissumik oqassaagut, atagu aallaqqaammut tatiginartumik aningaasarsiornikkut ingerlalnissarput qulakkeeqaalaariartigu aammalu aningaasarsiornikkut namminersuleqqaalaariarta taava tamatumap kingorna politikkimut tunngasut tikikkumaarpagut.

Taamaattumik Naalakkersuisut aperusuppakka:

- Ilumoorlusi oqarpisi, oqarassi Aningaasanut Inatsisissamut siunnersuut attartullunilu siunissamut isiginerusoq?
- Ilumoorlusi oqarpisi, oqarassi Aningaasanut Inatsisissamut siunnersuut manna alloriarnerusoq imminut attattumik aningaasarsiulernissamut?
- Ilumoorlusi oqarpisi oqarassi, Aningaasanut Inatsisissamut siunnersuut manna politikikkut namminersulivinnissamik kissaateqarluni oqalunnermut tulluortoq?
- Ilumoorlusi oqarpisi, oqarassi aaqqissusseqqinnerit Aningaasanut Inatsisissamut siunnersuummi taasasi allangortitsiumaartut sipaartitsillutillu ima angitigisumik, allaat siunissamut inuiaqatigiinnik tungiuineq qularnaarneqarsinnaalluni?

Demokraatini tamanna upperivallaanngilarput, ilami takussutissat massakut takusagut ataqatigiinngingaarmata - isumaqarpugut 2018-mut Aningaasanut Inatsisissamut siunnersuut sunnguamilluunniit anguniagaqarusussuseqanngitsoq. Asasagut Naalakkersuisut; Ukiorpasuarni aatsaat taama massakkoqqissaaq aningaasarsiornikkut ingerlalluartigivugut taamaakkaluartorli malunnartumik sinneqartooruteqartumik Aningaasanulluunniit Inatsisissamut siunnersuusiorsimangilasi. Tamanna uagut isitsinni ernumanarpoq akisussaassuseqanngitsuliornerullunilu. Demokraatini tamanna peqataaffigisinnaanngilarput.

Taamaakkaluartorli Demokraatiniit nuannaarutigaarput Aningaasaqarnermut Naalakkersuisup

erseqqissarmagu piffissami matumanerpiaq ingerlatsinermut aningaasartuutunik amerlanerulersitsinissaq kukkunerussasoq. Tamanna isumaqatigilluinnarparput aammalu neriuppugut naalakkersuisoqatigiit Aningaasaqarnermut Naalakkersuisup taama oqarnera tusaagaat. Tikkuarusuppara eqqaasitsissutigerusullugulu Naalakkersuisut naalakkersuisooqatigiillu ilisserpiaat siorna ingerlatsinermut aningaasartuutit qaffangaatsiarassigit, taamaattumik nuannaarutigaaara, aningaasaqarnermut naalakkersuisup nammineerluni oqaatigimmagu erseqqissaatigalugulu. Taamaattumik inersuarmit suleqatit, partiit, tamanna eqqaamalaarniarisiuk.

Naalagaaffinngornissaq aningaasarsiornerlu

Pingaartorujussuuvoq eqqaamassallugu innuttaasut amerlanerussuteqartut aammalu maani issiasut amerlanerussuteqarluartut politikkikkut namminersulivinnissaq kissaatigimmassuk. Amerlanerussuteqartugulli kissaatigaarput aatsaat tamanna pissasoq, aningaasarsiornerlukkut patajaatumik tunngavissaqalerutta tungiuinerlu akiginagu. Naalagaaffittut namminersortutut bloktilskudit peerlugit suna tamaat nammineq akilertalertussaavarput aamma taassumap iluaniippat susassaqrarfiit ullumikkut naalagaaffimmit akilersorneqartut isumagineqartullu.

Tamanna ajornanngitsuaqqamik naatsorsuusiunneqarsinnaavoq. Ukioq mannamut naleqqiullugu 5 milliarder koruunik amerlanerusunik ukiuni tulluittuni atuisariaqartassaagut. Kisitsisit assersuunnarlugit taava ukiumut 5 milliarder koruunit amingaatigaagut tungiuineq ajornerulersinnagu aningaasarsiornerlukkut tunngavissaqalernissatsinnut anguniarlugu politikkikkut namminersulivinnissaq. Naalakkersuisut Aningaasanut Inatsisissamut siunnersuummik saqqummiussippat 9 millioner koruuninik sinneqartoorfiusussamik - taamaasilluni 5 milliarder koruunit ataatilaarlugit suli amingaatigaagut. 5 milliarder.

Taamatut isummersoraanni taava kialluunniit takusinnaavaa Aningaasanut Inatsisissamut siunnersuut angusaqarusussuseqanngippallaartoq uninngaannarpallaartorlu. Puigussanngilarpummi piffissami matumanerpiaq ingerlalluaratta. Taavami ingerlalluarpallaarunnaarutta imaluunniit ingerlanerlulissagutta, taava qanoq iliussaagut? Taassumarpiaamiuna apeqqutip Naalakkersuisunit akineqarnissaa kissaatigigiga, ingerlanerlulerumaarpugummi, ajoraluartumik - uagulli Demokraatini qunungilarput tamatumap oqaatiginissaa, piviusormi taamaappoq aamma qunuginngilarput piviusup oqaatiginissaa. Massakkorpiat nunatsinni ingerlalluarpuq, kisianni massakkorpiamut

taamaallaat takutitsineruvoq, taamaattumik suleqatit ilaasortaaqatit, ilissinnut apeqqutigilaarsiuk ukiut qulit qaangiuppata qanoq inissisimassanersugut? ukiut 20 -t qaangiuppata? Kinguaattaana qanoq inuuneqarnissaat kissaatigigissi? Ullumikkut uagut inuunitsit? Aap, taava iliuseqartariaqarpugut. Pitsaanerumik kinguaagut inissikkusuppagut? Aap, taava aamma iliuseqartariaqarpugut. Maannamut naleqqiullugu ajornerumik? Aap, taava mannakkutut iliuseqassaagut, sunata, piviusoq puigorlugu ukiullu marlussuinnannguit siumut isigaluta. Demokraatini nalunngilarput sorusunnerluta, kinguaassagut ajunngitsumik atugaqassapput, minnerpaamik ullumikkut uagut atugaqarnitsit atugaqassapput, taamaattumik ilungersortariaqarpugut suliaralugillu pisariaqartut nuanniitsullu, pisariaqarluinnaqqissaarmat.

Aaqqissusseqqinnerit ilumoortut

Demokraatiniit oqaatigereernikuuarput aamma oqaatigeqqikutsoorsinnaavarput. Aaqqissusseqqinnerit arriippallaarput.

Demokraatiniit ujartortuarpagut aaqqissusseqqinnerit, maannakkullu innuttaasut eqqornialerpagut sakkortuumik. Massakkununa - aningaasarsionnita ingerlallualernera eqqorlugu, Aaqqissusseqqittussaasugut. Kingusinaassaagut aningaasarsiorneq illuatungaanut mumippat inuiaqatigiinnullu akisoorujussuanngorluni. Isumaqarpupnga Naalakkersuisut innuttaasut unneqqarillutik oqaluttuuttariaqaleraat, siunissami akileraarutit qaffarujussuarumaartut kiisalu tungiineq nakkariarumaartoq, politikerit suliasat artornartut nuanniitsullu pisariaqartulli aallartiaangippatigit. Nuanninngilaq oqaatigissallugu, kisianni massakkut iliuseqanngikkutta tassa kingunissai. Aningaasarsionnikkut siuariatorneq massakkutut sukkatigisumik pinavianngitsoq malunnarpoq, taamaakkaluartorli Naalakkersuisut sipaarumarpasinngillat. Naggataatigit kikkummita akiliissappat? Akiliisussat tassa kinguaariit tulliit. Sooq? Pissutigalugu politikerit sapiissuseq piunassuserlu puigorsimammassuk, imaluunniit pisariarillit suliarinissaannut isiginngitsuusaaruinerua?

Aaqqissusseqqinnerit maannamut suliarisimasagut aammalu iluarsartuussinerit pilersaarutaasut assigiissutigaat angusaqarusussuseqarpiannginamik. Inuiaqatigiinni aningaasartuutit iluamik qissiminneqanngillat aammalu kinguneraa aningaasarsionnikkut inissisimanerput malunnartumik ataavartumillu allanngoriartunnginnera.

Tusarnaarusussuseqannginneq

Ajornerpaaq tassaavoq, Naalakkersuisut - Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq siuttoralugu - siunnersuutitut tusaajumanginnerat, Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit nalunaarutaat kingulleq, piffissap ungasinnerusoq isigalugu isumalluarnanngilluinnarpoq, Siunnersuisoqatigiit ernumassutaat Aningaasaqarnermut Naalakkersuisumit soqitigineqarpasinngillat.

Qanoruumi ulloq 14/09-17-mi Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq oqarpoq, Aningaasarsiornermut Siunnersuisoqatigiit aaqqissuusseqqinnerit pillugit oqaasii tupigalugit. Tupigusuppoq. Nammineerluta Siunnersuisoqatigiit pilersippagut, Aningaasarsiornermut ilisimatuunik nunatsinni pissutsinut ilisimasaqarluartunik inuttalerlugu. Taamaakkaluartoq Aningaasaqarnermut Naalakkersuisutta immikkut ilisimasaqarnerat tupigusuutigaa, inerniliussaata Naalakkersuisut politikkiannut tulluannngimmat. Tamanna eqqarsariarnarpoq, piviusunillu isiginngitsuusaarinertut uanga taarusuppara.

Isumaga naapertorlugu allaanngilaq Aningaasaqarnermut Naalakkersuisup paasisimanngikkaa suliassani annertoq sunaanersoq. Aaqqissuusseqqinnerit pisariaqarput - tupigusuallaatigisussaannngilugit. Maannakkut iliuuseqanngikkutta Naalakkersuisut pinialuusaarnerat kinguaassatsinnut akisuupilussuannngortussaavoq aammalu avaqqutaaralutik oqalunnerat qitornatta ernuttattalu isumagineqarnissaannut kinguneqarnerluttussaavoq.

Taamaakkaluartoq suliniutit nuannersunik ilaqarput

Suna tamarmi ajortuunngilaq. Demokraatiniit iluarisimaarparput Naalakkersuisut angallannikkut pitsannorsaatissat aalajangiumammattigit takornariat aggersarnissaat ajornaannerulersussaammaat inuussutissarsiutigullu siuarsarneqarlutik. Nuannaarutigaarput timmisartunut suluusalinnut mittarfiit tallinissaannut aningaasaliisoqarmat, aningaasalersuinissarli ernumanartoqartipparput. Tassunga tunngatillugu Naalakkersuisut assut nipaapput uagummi innuttaasullu oqaluttuunneqarpiannngilugit sanaartugassat qanoq aningaasalersorneqarniarnersut. Kingulleq tusagarput tassaavoq ammaanermi oqalugiaammuni Naalakkersuisut siulittaasuat oqarmat; Naalakkersuisut naatsorsuutigigaat Nuummi Ilulissani Qaqortumilu mittarfiliortiternerit 2018-mi aallartinneqarnissaat naatsorsuutigineqartoq. Kisianni qanoq aningaasalersuisoqassanersoq

oqaatiginngilaa aammalu Aningaasanut Inatsisissamut siunnersuut atuaraluarlugu ersittoqarani. Tamanna eqqumiippoq ernumanarlunilu.

Taamaakkaluartorli Demokraatini suli isumaqarpugut mittarfissanut aningaasaliineq inuiaqatigiinnut iluaqutaajumaartoq. Kisianni assorujussuaq paaserusupparput, qanoq aningaasaliinissat isikkoqarneri.

Tamatuma saniatigut nuannaarutigaarput, aatsitassarsiorfinngoqqikkatta. Nuanneqaaq rubinisorfik ammaqqinneqarmat aammalu Naalackersuisutulli neriutigaarput 2018-mi aatsitassarsiorfiit mikisut arlallit ukiunilu aggersuni ammarneqarumaartut. Aatsitassarsiorfiit aningaasarsiorfitsinnut ataavartumik inuiaqatigiinnut inunnullu ataasiakkaanut iluaqusiisussaapput, sulliviit pilersinneqartussaammata najukkanilu ingerlatat amerlanerulerlutik.

Pisortat ingerlatsiviini sipaarutit aamma pitsanngorsaanerit

Isertorneqarsinnaangilaq nunatsinni pisortat ingerlatsivii annertoorujussuummata. Periutsimik pilersitsinikuuvugut pisortat akulerusimaffigivallaagaanik allaffissorneqartaqarpallaartumillu. Taamaappoq kommunini Namminersorlutik Oqartussanilu. Kusanarnerusumik pilersitsisariaqarpugut. IT atornerusariaqarparput aammalu inuit ikinnerusut. Pisortat ingerlatsivii annikillisartariaqarpagut, aningaasat allaffissornermut atortakkagut assersuutigalugit peqqinnissaqarfimmut atorsinnaalerumallugit.

Imaaliallaannangassaangilaq, eqqartoratsigumi inuit atorfimminik annaasaqarfissaat. Matumanili puigussanngilarput ukiut tamarluinnaasa inuppaaalussuit soraarninngortarmata allamilluunniit pissuteqarlutik pisortani atorfitsit nammineq piumassutsiminnik qimattarmassuk. Kommunini Namminersorlutik Oqartussanilu pisuni ataasiakkaani tamani nalilersortalertariaqarpaat ilumut pisariaqarnersoq atorfiit qimanneqartut inuttaleqqinneqarnissaat. Silassorissumik qajassuartumillu tamanna aqutugalugu pitsanngorsaasoqarsinnaavoq sipaartoqarlunilu, pisariaqarporli uagut politikerit piumasaqarnissarput atorfilittatsinnut. Taamaasiunngikkutta allatut ajornartumik atorfiit inuttaaruttut inuttassarsiuteqqittartussaavaat.

Ilinniartitaaneq inuussutissarsiornikkullu ineriartortitsineq

Aningaasarsiorneq pitsanngorsarneqarsinnaanngilaq sipaernerinnakkut - aamma aningaasaliisariaqarpoq. Soorlu oqareersugut Demokraatiniit isumaqarpugut mittarfinnut aningaasaliineq pitsaasuusoq, aammali immikkoortunik allanik peqarpoq, annertuumik aningaasaliifigisariaqaraluakkatsnnik. Minnerunngitsumik ilinniartitaanermut inuussutissarsiutinillu ineriartortitsinermut. Taakkuuppummi inerisagassat.

Ilinniartitaaneq eqqarsaatigalugu, nunani avannarlerni suleqatitsinnut naleqqiulluta ullumikkut annertunerujussuarnik aningaasaliisareerpugut. Ajoraluartumilli kingunerit aningaasaliissutinut naapertuutinnngillat. Demokraatinit taamaattumik isumaqarpugut piffissanngortoq nuna tamakkerlugu isumaqatigiissutigissagipput, meeqqat atuarfianut aningaasaliineq tassaasoq ilinniartitaanermut aningaasaliiffigisinnaasatsinni pitsaanerpaarpaaq. Kisianni soorunami allat puigussanngilagut, taamaakkaluartorli ilungersuutigilertariaqarparput meeqqat atuarfiata pitsanngorsarnissaa, tunngaviummat kingorna ilinniartinnut ingerlaqqissinnaanissamat.

Tamanna tunngavigalugu Demokraatini isumaqarpugut, ilinniartitsisunngorniartarneq malunnartumik pitsanngorsartariaqarparput aammalu ilinniaqqittarnerit allat. Atuartitsinermi sinaakkutissat pitsaasut qulakkeertariaqarparput assersuutigalugu IT-mik atuineruneq aqqutigalugu aamma alimasissumik atuartitsineq.

Piginnaasat qaffassarneqassapput. Imaassappalli tuluttut imaluunniit matematikkimi ilinniartitsisunik piginnaaneqarluartunik tikisitsisariaqassasugut, taava tamanna isumagisariaqarparput. Imaassinnaavoq akisunerusoq aappaatigulli iliuuserisinnaasatsinni pitsaanerpaasussaavoq, ilinniarsimassutsikkut qaffassaaneq siuariartornissamat, atugarissaarnerulernissamat tunguilluarnissamullu aqquataammat pitsaanerpaaq. Ajoraluartumillu Naalakkersuisut takusimarpasinngilaat pissutsit qanoq ilungersunartiginerat. 2018-mut Aningaasanut Inatsisissatut siunnersuummi taamaallaat atuarneqarsinnaavoq, ilinniartitaanerup iluani pingaarutilinnik aalajangiinissamat ilinniatitaaneq ataqatigiinneruleqqullugu aaqqissuusseqqinnissaq utaqqineqassasoq. Piareersarluni suliassartaa siusinnerpaamik 2019-mi piariissaaq taamaasillunilu politikikkut aalajangiinertassai aatsaat 2010-mi imaluunniit 2021-mi pisinnaassapput. Ajorpoq, kingusippallaarujussuaqaaq, ukioqatigiiaat 4-5 annerusumik

minnerusumilluunniit sulii eqqornerlilerpagut.

Demokraatinut taama utaqqitiginissaq pitsaasutut isiginngilarput. Meerartatta pisariaqartippaat meeqqat atuarfiat pitsaanagerusumik annertunerusumillu ilisimasaqarfiusoq. Iliuuseqannginnissaq akisuallaassaaq, tamannalu peqataaffigerusungilarput, peqataaffigisinnaanngilarpullu.

Alla isumatusaarluta aningaasaliiffigisinnaasarput tassaavoq inuussutissarniutinik ineriartortitsineq. Allatut ajornarluinnartumik suliffiit aallarnisaasartullu ullumimut naleqqiullugu pitsaanerulluinnartunik atungaqartittariaqarpagut. Alloriarneq siulleq tassaassaaq ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaannik malunnartumik appaanissaq, suliffiit unammillersinnaassusaat malunnartumik pitsanngorsarumallugu aammalu aningaasaliinissaminut akissaqarnerulersikkumallugit, tamatuma kinguneranik sulliviit amerlanerusut pilersinneqarsinnaaqqullugit taamaasillunilu inuiaqatigiinni annerusumik siuariartortoqalerluni.

Tamatuma saniatigut pingaaruteqarpoq inuussutissarsiutit ilungersorluta ineriartortissimasatta aserunnginnissaat. Tassani sualummik aalisarneq eqqarsaatigaara. Naalagaaffiuvgut pikkorissorsuarnik aalisartulik aammalu aalisarnerup silarsuaani piginnaanilissuarnik. Tamannalu atorluassagutsigu pisariaqarpoq, imartatsinni aalisagaqarnissaa. Taamaattumik uungaralaannguaq isigineruallaqaaq Naalakkersuisut ajornartorsiutigilluinnarmassuk ilisimatuut innersuussutaat tusarnaassallugit. Tamattami eqqaamalluarparput assagiarsuit saarulliillu tammakarnerat. Massakkullu aamma ajoraluartumik alianartumik takusinnaavarput Qeqertarsuup Tunuani qaleralinniarneq aamma aserulersoq. Aamma tassani immikkoortumi pikkoriffiginerusariaqarparput immikkut ilisimasallit qanoq oqaasissaqarnerut.

Aningaasanut Inatsit pillugu isumaqatigiinniarnissat tullii

Demokraatini neriuutigaaarpud Naalakkersuisut 2018-mut Aningaasanut Inatsisissamut Siunnersuutip isumaqatigiinniutigineqarnissaanut aggersarumaaraatigut. Tunniussaqaarusuppugut kisianni oqaatigereertariaqarparput, 2018-mut Aningaasanut Inatsisissatut siunnersuut angusaqarusussuseqarnerusariaqarmat siunissamullu ungasinnerusumut isiginerulluni, ataqatigiinnerunissaalu.

Taamatut oqaaseqarluta siunnersuutip Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu
Ataatsimiititaliami suliareqqinneqarnissaa innersuussutigaarput.